

Sri Hayagriva Stotram

శ్రీ హయగ్రీవ స్తోత్రం

జ్ఞానానందమయం దేవం నిర్మలస్ఫటికాకృతిం
ఆధారం సర్వవిద్యానాం హయగ్రీవముపాస్మహే

||1||

స్వతస్సిద్ధం శుద్ధస్ఫటికమణిభూ భృతృతిభటం

సుధాసద్దీచీభిర్ద్వ్యుతిభిరవదాతత్రిభువనం

అనంతైస్త్రయ్యంతైరనువిహిత హేషాహలహాలం

హతాశేషావద్యం హయవదనమీడేమహిమహాః

||2||

సమాహారస్సాంనాం ప్రతిపదమృచాం ధామ

యజుషాం

లయః ప్రత్యూహానాం లహారివితతిర్బోధజలధేః

కథాదర్పక్షుభ్యత్కథకకులకోలాహలభవం

హరత్వంతర్ద్వాంతం హయవదనహేషాహలహాలః

||3||

ప్రాచీ సన్ధ్యా కాచిదంతర్నిశాయాః

ప్రజ్ఞాదృష్టే రజ్జనశ్రీరపూర్వా

వక్త్రీ వేదాన్ భాతు మే వాజివక్త్రా

వాగీశాఖ్యా వాసుదేవస్య మూర్తిః ||4||

విశుద్ధవిజ్ఞానఘనస్వరూపం

విజ్ఞానవిశ్రాణనబద్ధదీక్షం

దయానిధిం దేహాభృతాం శరణ్యం

దేవం హయగ్రీవమహం ప్రపద్యే ||5||

అపౌరుషేయైరపి వాక్రపంచైః

అద్యాపి తే భూతిమదృష్టపారాం

స్తువన్నహం ముగ్ధ ఇతి త్వయైవ

కారుణ్యతో నాథ కటాక్షణీయః ||6||

దాక్షిణ్యరంయా గిరిశస్య మూర్తిః-

దేవీ సరోజాసనధర్మపత్నీ

వ్యాసాదయోఽపి వ్యపదేశ్యవాచః

స్ఫురన్తి సర్వే తవ శక్తిలేశైః ||7||

మన్దోఽభవిష్యన్నియతం విరించః

వాచాం నిధేర్వాంచితభాగధేయః

దైత్యాపనీతాన్ దయయైన భూయోఽపి

అధ్యాపయిష్యో నిగమాన్నచేత్త్వం ||8||

వితర్కడోలాం వ్యవధూయ సత్త్వే

బృహస్పతిం వర్తయసే యతస్త్వం

తేనైవ దేవ త్రిదేశేశ్వరాణా

అస్సృష్టడోలాయితమాధిరాజ్యం ||9||

అగ్నౌ సమిద్ధార్చిషి సప్తతన్తోః

ఆతస్థివాన్మంత్రమయం శరీరం

అఖండసారైర్హవిషాం ప్రదానైః

ఆప్యాయనం వ్యోమసదాం విధత్సే ||10||

యన్మూల మీదృక్ప్రతిభాతత్త్వం

యా మూలమాంనాయమహోద్రుమాణాం

తత్త్వేన జానంతి విశుద్ధసత్త్వాః

త్వామక్షరామక్షరమాతృకాం త్వాం ||11||

అవ్యాకృతాద్వ్యాకృతవానసి త్వం

నామాని రూపాణి చ యాని పూర్వం

శంసన్తి తేషాం చరమాం ప్రతిష్ఠాం

వాగీశ్వర త్వాం త్వదుపజ్ఞవాచః ||12||

ముగ్ధేన్దునిష్యన్దవిలోభనీయాం

మూర్తిం తవానన్దసుధాప్రసూతిం

విపశ్చితశ్చేతసి భావయన్తే

వేలాముదారామివ దుగ్ధ సిన్ధోః ||13||

మనోగతం పశ్యతి యస్సదా త్వాం

మనీషిణాం మానసరాజహంసం

స్వయంపురోభావవివాదభాజః

కింకుర్వతే తస్య గిరో యథార్థం ||14||

అపి క్షణార్థం కలయన్తి యే త్వాం

ఆప్లావయన్తం విశదైర్మయూఖైః

వాచాం ప్రవాహైరనివారిత్తైస్తే

మందాకినీం మన్దయితుం క్షమన్తే ||15||

స్వామిన్భవద్ధ్యానసుధాభిషేకాత్

వహన్తి ధన్యాః పులకానుబన్దం

అలక్షితే క్వాపి నిరూఢ మూలం

అంగ్వేష్వి వానన్దథుమజ్కరన్తం ||16||

స్వామిన్ప్రతీచా హృదయేన ధన్యాః

త్వద్ధ్యానచంద్రోదయవర్ధమానం

అమాన్తమానందపయోధిమన్తః

పయోభి రక్షణం పరివాహయన్తి ||17||

స్వైరానుభావాస్ త్వదధీనభావాః

సమృద్ధవీర్యాస్త్వదనుగ్రహేణ

విపశ్చితోనాథ తరన్తి మాయాం

వైహారికీం మోహనపిఞ్చికాం తే ||18||

ప్రాజ్ఞ్మిర్మితానాం తపసాం విపాకాః

ప్రత్యగ్రనిశ్చేయససంపదో మే

సమేధిషీరం స్తవ పాదపద్మే

సజ్కల్పచిన్తామణయః ప్రణామాః ||19||

విలుప్తమూర్ధన్యలిపిక్రమాణా

సురేన్ద్రచూడాపదలాళితానాం

త్వదంఘ్రి రాజీవరజఃకణానాం

భూయాన్ప్రసాదో మయి నాథ భూయాత్ ||20||

పరిస్ఫురన్నూపురచిత్రభాను -

ప్రకాశనిర్ధూతతమోనుషంగా

పదద్వయాం తే పరిచిన్మహేఽన్తః

ప్రబోధరాజీవవిభాతసన్ధ్యాం ||21||

త్వత్కింకరాలంకరణోచితానాం

త్వయైవ కల్పాన్తరపాలితానాం

మంజుప్రణాదం మణినూపురం తే

మంజుషికాం వేదగిరాం ప్రతీమః ||22||

సంచిన్తయామి ప్రతిభాదశాస్థాన్

సన్ధుక్షయన్తం సమయప్రదీపాన్

విజ్ఞానకల్పద్రుమపల్లవాభం

వ్యాఖ్యానముద్రామధురం కరం తే ||23||

చిత్తే కరోమి స్ఫురితాక్షమాలం

సవ్యేతరం నాథ కరం త్వదీయం

జ్ఞానామ్యతోదంచనలంపటానాం

లీలాఘటీయస్త్రమివాఽఽశ్రితానాం ||24||

ప్రబోధసిన్ధోరరుణైః ప్రకాశైః

ప్రవాళసజ్ఘాతమివోద్వహస్తం

విభావయే దేవ స పుస్తకం తే

వామం కరం దక్షిణమాశ్రితానాం ||25||

తమాం సిభిత్త్వావిశదైర్మయూఖైః

సంప్రీణయంతం విదుషశ్చకోరాన్

నిశామయే త్వాం నవపుణ్డరీకే

శరద్ధనేచస్త్రమివ స్ఫురంతం ||26||

దిశన్తు మే దేవ సదా త్వదీయాః

దయాతరంగానుచరాః కటాక్షాః

శ్రోత్రేషు పుంసామమృతంక్షరన్తీం

సరస్వతీం సంశ్రితకామధేనుం ||27||

విశేషవిత్పారిషదేషు నాథ

విదగ్ధగోష్ఠీ సమరాంగణేషు

జిగీషతో మే కవితార్కికేంద్రాన్

జిహ్వగ్రసింహాసనమభ్యుపేయాః ||28||

త్వాం చింతయన్ త్వన్మయతాం ప్రపన్నః

త్వాముద్గృణన్ శబ్దమయేన ధానా

స్వామిన్సమాజేషు సమేధిషీయ

స్వచ్ఛన్దవాదాహవబద్ధశూరః ||29||

నానావిధానామగతిః కలానాం

న చాపి తీర్థేషు కృతావతారః

ధ్రువం తవాఽనాథ పరిగ్రహాయాః

నవ నవం పాత్రమహం దయాయాః ||30||

అకంపనీయాన్యపనీతిభేదైః

అలంకృషీరన్ హృదయం మదీయం

శంకా కళంకా పగమోజ్జ్వలాని

తత్త్వాని సంయంచి తవ ప్రసాదాత్ ||31||

వ్యాఖ్యాముద్రాం కరసరసిజైః పుస్తకం శంఖచక్రే

భిభ్రద్భిన్న స్ఫటికరుచిరే పుణ్డరీకే నిషణ్ణః |

అంలానశ్రీరమ్యతవిశదైరంశుభిః శ్లావయన్మాం

ఆవిర్భూయాదనఘమహిమామానసే వాగధీశః

||32||

వాగర్థసిద్ధిహేతోఃపఠత హయగ్రీవసంస్తుతిం భక్త్యా

కవితార్కికకేసరిణా వేఙ్కటనాథేన విరచితామేతాం

||33||